

Міжнародний документообмін Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського

Протягом усього періоду свого існування міжнародний документообмін (МДО) для Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) був і продовжує залишатися одним з дієвих чинників культурного і наукового співробітництва України з іншими країнами світу, а також важливим джерелом формування фондів НБУВ і бібліотек науково-дослідних установ Національної академії наук України (НДУ НАН України) зарубіжними виданнями. Питома вага цього джерела комплектування бібліотечних фондів змінювалася залежно від суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації в Україні та світі.

Місце й роль МДО були визначені вже в першому Статуті НБУВ (тоді – Всенародна бібліотека України, ВБУ), затвердженому Спільним зібранням УАН 21 грудня 1918 р. Всю історію становлення та розвитку МДО НБУВ можна умовно поділити на чотири хронологічні періоди: 1918–1940 рр., 1941–1945 рр., 1946–1955 рр., 1956–1989 рр., 1990 р. – по нинішній час <...> Аналізуючи роль і значення МДО в різні історичні періоди, можна зробити висновок, що НБУВ своєю багаторічною практичною діяльністю в цій галузі завоювала міжнародне визнання і навіть сьогодні, незважаючи на складні умови, зберігає свій імідж і провідне місце в міжнародному бібліотечному середовищі.

МДО завжди займав суттєве місце в комплектуванні фондів НБУВ і бібліотек НАН України зарубіжною літературою. Особливий розквіт МДО НБУВ припадає на 60–70-ті роки минулого століття, коли було сформовано ядро стратегічних партнерів і репертуар одержуваних періодичних видань. Починаючи з 80-х років у НБУВ, як і в багатьох бібліотеках світу, намітилася стійка тенденція до скорочення обсягів та показників МДО. У 90-х роках, з поглибленням кризових явищ в економіці, за повної відсутності коштів на придбання іноземних видань за іншими джерелами комплектування, значення МДО значно зростає. Нині міжнародний документообмін є практично єдиним джерелом придбання нової іноземної літератури для НБУВ та бібліотек НДУ НАН України.

Подальше успішне функціонування МДО пов'язане передусім з регулярним бюджетним фінансуванням поштових відправлень. Лише за таких умов НБУВ матиме можливість виконувати свої зобов'язання перед партнерами по МДО.

Потребує перегляду та актуалізації «Положення про міжнародний документообмін». У цей документ необхідно внести зміни, які відбулися після 1992 р. Вкрай важливо досягти більшого сприяння Інформаційно-бібліотечної ради Президії НАН України щодо неухильного виконання академічними інститутами Постанови № 306, якою передбачено виділення НБУВ для потреб МДО необхідної кількості видань.

З метою цілеспрямованого комплектування, зокрема шляхом МДО, фондів НБУВ (відповідно до її статусу національної бібліотеки країни) і бібліотек НДУ НАН України з урахуванням фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що здійснюються інститутами, потрібно максимально дотримуватися «Зведеного профілю та положення про централізоване комплектування фондів бібліотек системи Національної академії наук України іноземною літературою», постійно вносити до нього корективи, а також вивчати нові напрями діяльності за щорічними звітами наукових установ НАН України.

Необхідно проводити постійні наукові дослідження МДО з метою розроблення теоретичних, інформаційно-бібліографічних, методичних аспектів даної проблеми, пошуку найважливіших досягнень професійного досвіду у цій галузі та їх практичного впровадження.

У зв'язку з появою електронних документів виникла нагальна потреба в комп'ютеризації процесу обміну такими документами.

Нині головним показником роботи МДО має виступати не збільшення кількості одержуваних видань або кількості партнерів по обміну, а інформаційна цінність одержуваних документів, відповідність їх запитам користувачів. Важливо диференційовано підходити до відбору зарубіжних видань, кількості примірників, зважаючи на їх наукову та інформаційну цінність.

Ефективне проведення МДО великою мірою залежить від нормативно-правового регулювання цього процесу, спрощення митних процедур при отриманні іноземних документів, періодичного перегляду діючих поштових тарифів на відправлення видань за МДО (*Малолєтова Н., Бодак О. Міжнародний документообмін Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в системі формування бібліотечно-інформаційних ресурсів // Бібліотечний вісник. – 2015. – № 1. – С. 33–34, 43–44*).